

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ

HEMŞİRELİĞE ÖZEL EPİDEMİYOLOJİ

Dr. Öğr. Üye. Figen Çavuşoğlu

KESİTSEL ARAŞTIRMALAR

*HEM207-Hemşireliğe Özel
Epidemiyoloji*

Hafta-7

Sunum içeriği

- Kesitsel araştırma nedir
- Kesitsel araştırma kullanım amaçları
- Araştırma popölasyonunun seçimi
- Kesitsel araştırmanın avantajları
- Kesitsel araştırmanın dezavantajları

Dersin öğrenme hedefleri

- Kesitsel araştırma türünü bilir
- Kesitsel araştırmanın özelliklerini bilir ayırt edebilir

- Türkçe terminolojide kesitsel araştırma, toplum saha taraması, prevalans araştırması, epidemiyolojik srveyans, durum saptama araştırmaları diye adlandırılır.
- İngilizce terminolojide ise bu tür çalışmalara “cross-sectional”, “screening” “prevalence study”.

- Kesitsel araştırmalarda risk altındaki toplumda veya buradan seçilen bir örnek üzerinde herhangi bir hastalığın veya olayın bir zaman kesitindeki bulunma sıklığı, yani prevalansı belirlenir.
- Ayrıca belirlenen prevalansın bazı sosyo-demografik özellikler ve şüpheli etiyolojik faktörlerle ilişkisi araştırılır.

Sağlık Alanında Kullanım Amaçları

- Hastalığın toplumdaki sıklığı
- Sağlık hizmeti gereksinimlerinin saptanması
- Toplumun sağlık durumu hakkında bilgi vermek
- Bir tedavi yöntemi hakkında bilgi oluşturmak
- Hastalığı evrelendirmek

Bu araştırmaların genel zellikleri:

- 1.Uygun bir yöntemle toplumu temsil eden bir örnek seçilir.
- Risk altındaki toplumdan seçilen örnekte, Őüpheli “nedensel” faktörlerle karŐılaŐmıŐ ve karŐılaŐmamıŐ olanlardan, hasta bulunan ve bulunmayanlar birbiriyle karŐılaŐtırılır.
-

2. Prevelans hızı elde edilir
3. Veri kaynağı olarak rutin sağlık kayıtları, anketler, fizik ve laboratuvar muayenelerinin sonuçlarını içeren formlar kullanılabilir.
4. Toplumun tümü veya örneğe seçilen kesimin araştırmaya yüksek oranda sağlanmalı
5. Kesitsel araştırmalarda birden fazla hastalık veya durumun görölme sıklığı belirlenebilir. Bunlara çok amaçlı tarama adı verilir.

Araştırma Popülasyonu ve rneğin Seğilmesi

- Araştırmanın risk altındaki toplumun tümünde mi, yoksa belirli kesiminde mi yapılacağına eldeki olanaklara (personel, para ve diğer olanaklar) göre karar verilir.

rnek seğiminde çeşitli yaklaşımlar kullanılabilir:

- Tüm ülkeyi veya bir bölgeyi temsil eden bir örnek seğilebilir.
- Çeşitli konularda yüksek risk taşıyan belirli gruplarda kesitsel araştırmalar yapılabilir.

Veri Kaynakları, Verilerin Özellikleri

Bu tür epidemiyolojik çalışmalarda olanak varsa örneklenen grubun tümünün özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi toplanır, olanak yoksa en önemli bilgiler örneğin tümünden, ayrıntılı bilgi toplama ve uygulamalar ise bu ana örnekten seçilen bir alt örnek üzerinde yapılır.

Katılma Oranı ve Etkileyen Faktörler

- Araştırma henüz planlama aşamasında iken örneğe seçilenlerin hepsinin katılmalarını sağlamak için gerekli ön hazırlıklar yapılmalıdır.
-
- Çünkü katılmayan kişilerden veri elde edilemeyecek ve dolayısı ile bilgi kaybı olacaktır.
-
- Katılma oranı düştükçe elde edilen sonuçların güvenilirliği azalacaktır.

Veri toplama araçlarının belirlenmesi

- *Doğrudan*; kan ve tükürük gibi biyolojik örnekleri toplamak
- *Dolaylı*; telefon, posta, çevrim içi iletişim, anketler, yazılı, sözlü ve görsel kayıtlar

Kesitsel araştırmalarda hata kaynakları

- Sonuçların yanlış yorumlanması,
- Çeşitli araçların (anket, fizik muayene bulguları, laboratuvar araçları) kullanılması ve bunların hem başlangıçta hem de araştırma sırasında belirli aralıklarla standardize edilmemeleri,
- Çeşitli gözlemcilerin kullanılması ve bunların araştırma öncesi eğitim ve araştırma sırasında denetimlerinin yapılmaması.

Kesitsel araştırmalarda hata kaynakları-devam

- Evren ve örneklem grubunun hedef toplumu temsil etmemesi
- Katılmayanların sistematik bir farklılık göstermesi
- Bütün bireylerin tarama muayenesinden geçirilmemesi
- Neden sonuç ilişkisinin sırasının belirli olmaması

Verilerin Analizi

- Ön Analizler

İlk iş olarak araştırmacı her değişkene ait verileri tanımlamalıdır.

- İleri Analizler

İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin araştırılmasına yönelik analizlerdir.

Kesitsel Araştırmaların Olumlu Yanları

- Kısa sürede, oldukça düşük maliyetle yararlı veriler elde edilir.
- Birden fazla sağlık sorununu saptamaya yönelik kesitsel araştırmalar daha da ucuza mal olur.

- Kesitsel araştırmalarda genellikle toplumun tümü veya belirli risk gruplarını temsil eden örnekler kullanıldığı için elde edilen **sonuçlar topluma veya kendi evrenlerine genellenebilir.**
- Evren bilindiği için sonuçlardan morbidite, mortalite ve prevelans gibi sağlık ölçütleri elde edilir
- Sıklıkla elde zaten var olan bilgiler kullanılır
- Olası bir hastalık-etken ilişkisinin araştırılmasında ilk adımdır.

Kesitsel Araştırmaların Olumsuz Yanları

- Bu araştırmalarda toplum sadece bir zaman kesitinde ve neden ve sonuç ilişkisi birlikte incelendiği için saptanan nedensel ilişkiler kohort araştırmalarında olduğu kadar güvenilir değildir, ihtiyatla yorumlanmalıdır.
- Geçmişe dönük olaylarla ilgili bilgiler kişilerden alınıyorsa hafıza faktörü burada da etkilidir.

Kesitsel Araştırmaların Olumsuz Yanları

- Etkenin devamında hastalıkla sonuçlanıp sonuçlanmadığını belirlemek güçtür, neden-sonuç ilişkisinin sırası belli değildir
- Potansiyel karıştırıcı faktörlerin etkisini kontrol etmek olanaksızdır
- Eski ve yeni hastalar birlikte olduğundan hastalığın seyri, riski hakkında bilgi vermez

Kesitsel Araştırmaların Olumsuz Yanları

- Özellikle fatalitesi yüksek hastalıkların nedenlerinin incelenmesinde sakınca yaratır
- Fatalitesi yüksek, kısa sürede iyileşen hastalıklar ve dış göçün fazla olduğu toplumlar için uygun değildir
- İyileşenler, ölenler ve göç edenler için hastalık boyutu ve nedenleri incelenemez
- Yeterli büyüklükteki uygun bir örnekleme ve iyi bir cevap hızına sahip olmalıdır

- Teşekkürler !!

Kaynaklar

- Kubilay G., Emiroğlu O.N., Baybuğa M.S., Örsal Ö., Kesgin M.T. (2017). Sağlık Bilimlerinde epidemiyoloji. Göktuğ basın yayın ve dağıtım, Amasya.
- Tezcan S.G. (2017). Temel Epidemiyoloji. Hipokrat Kitapevi, Ankara.
- Tezcan S (1992). Epidemiyoloji Tıbbi araştırmaların yöntem bilimi. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı. Meteksan Anonim Őirketi, Ankara.
- Güler, Ç., Akın L. (2012). Halk Sağlığı: Temel Bilgiler. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.

